

Ladislav VASKA, Alžbeta BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Jana VRŤOVÁ:
MODELÝ SUPERVÍZIE ORGANIZÁCIE - VÝSKUMNÉ REFLEXIE

Belianum UMB: Banská Bystrica, 2020

Každému, komu sa dostane do ruky publikácia menovaných autorov zarezonuje téma *Modelov supervízie organizácie* z dvoch dôvodov. Prvým je samotná supervízia ako predmetná oblasť zvyšovania profesionalizácie sociálnej práce vo vzťahu k sociálnym pracovníkom a pracovníčkam v expandovaní self care. Nakoľko cieľom supervízie je poskytnúť sociálnym pracovníkom podnety na to, aby sa naučili hľadať nové cesty, perspektívy a možnosti pri riešení zložitých ekonomických a psychosociálnych problémov klientov a zároveň aby hľadali možnosti, ako skvalitňovať svoju prácu, ako predchádzať syndrómu vyhorenia a chrániť tým aj samého seba. Princíp osobnej angažovanosti a zároveň požiadavka neutrality kladú značné nároky na emocionálnu rovnováhu a výkonovú zložku sociálnych pracovníkov. Druhým dôvodom sa stáva ponuka supervízie organizácie, ktorá je ojedinelým počínom v spisbe sociálnej práce. Prísľubom vedeckého spracovania na vysokej úrovni sú aj zvučné mená autorov a autoriek, primárne prvého z nich, ktorý sa danej problematike venuje, ako možno bezpochyby vyzdvihnúť, už tretie decénium.

Na obale publikácie sa môžeme dočítať o jej obsahu, zameranosti a úrovni spracovania očami dvoch recenzentov. Beáta Balogová ju hodnotí nasledovne: „*Vedecká monografia svojim spracovaním predstavuje významný vedecký koncept s jasným teoreticko-empirickým vymedzením teórie a metodiky realizácie modelov supervízie organizácie - výskumných reflexií s významnou aplikáciou odborného štýlu a odborného jazyka. Zároveň vzniká ako výstup projektu VEGA č. 1/0374/18 - Kreovanie modelu supervízie organizácie ako špecifickej formy v systéme supervízie v sociálnej práci, čo zdôrazňuje jej vedecký rozmer. Tematické uchopenie a následné empirické spracovanie autora a autoriek*

prináša originalnosť spracovania v rovine supervízie organizácie v sociálnej práci, ktorá svojim poslaním a svojim multi-disciplinárnym prístupom zohráva dôležitú úlohu v „humanizácii“ spoločnosti. Rezultujúc možno konštatovať, že interpretačné prístupy a ich pluralita v reflexii a analýze problematiky predstavuje vysoko pozitívnu stránku vedeckej diskusie z dôvodu, že ide o ojedinelé dielo v oblasti supervízie organizácie nielen na Slovensku“. Obdobnú pozitívnu optiku ponúka aj druhý recenzent Peter Brnula slovami: „Autorom sa podarilo na popise historického vývoja supervízie v kontexte spoločnosti a sociálnej práce, vymedziť základný pilier supervízie organizácie vzťahujúci sa k formovaniu a rozvoju organizácií najmä v sociálnej a zdravotníckej oblasti. Zároveň autori jasne vymedzili rozdiel medzi supervíziou organizácie a inými formami supervízie.

Celkovo realizovaný výskum a z neho vyplývajúce zistenia, ktoré prináša rukopis, považujem za veľmi prínosné a rozvíjajúce tému. Táto téma je v slovenských podmienkach rozvíjaná len okrajovo, preto jej spracovanie má veľký význam a predkladané zistenia predstavujú základný koreň poznania témy supervízie organizácie.“

Významnosť publikačného počinu podčiarkuje aj fakt, že predhovorom do nej prispel aj Ján Gabura, nestor supervízie na Slovensku, a nebojím sa povedať aj Česku (z dôvodu, že mnohí českí supervízori realizovali supervízny výcvik pod jeho gesciou). Ten zdôrazňuje, že „Systematická supervízia má na Slovensku v oblasti sociálnej práce už dvadsaťročnú tradíciu. Za krátky čas sa supervízia stala súčasťou legislatívy, kultúry organizácií i prezentovanou potrebou rôznych odborníkov pracujúcich v sociálnej oblasti. Najfrekvencovanejšou formou supervízie býva skupinová, prípadová supervízia, ktorá býva užitočnou pomôckou pri práci s individuálnym klientom, rodinou či skupinou a pomáha rozvíjať profesionálne zručnosti odborných pracovníkov. Supervízori i supervidovaní odborníci však začali v procese práce narážať na hranice, ktoré im neumožňovali získané poznatky a skúsenosti uplatňovať vo svojej práci. Limitujúcim faktorom bolo nejasné poslanie organizácie, jej nešpecifikovaná vízia a ciele, obmedzujúca štruktúra, prelínajúce sa kompetencie, zaužívané stereotypy, neochota hľadať produktívnejšie formy a metódy práce, neschopnosť identifikovať a využiť potenciál organizácie i pracovníkov. Takéto prostredie pôsobí na pracovníkov demotivačne, ohrozuje ich syndróm vyhorenia, prestávajú veriť v užitočnosť supervízie, ak pre nové prístupy nie sú pripravené podmienky. Supervízori zareagovali na tieto spätné väzby tým, že sa viacej začali zaujímať o prostredie a podmienky, v ktorých profesionáli pracujú. Do hľadáčika ich záujmu sa teda dostala organizácia, jej manažment a pracovné tímy. Niektorí začali do procesu supervízie zapájať organizácie, aby si manažment i pracovníci ujasnili, ktorým smerom by sa mal uberať ďalší rozvoj organizácie, akú filozofiu prístupu ku klientom budú

preferovať, ako môžu skvalitniť proces práce a aké kompetencie pracovníkov budú na tejto ceste potrebovať. Klarifikácia ďalšieho smerovania, skvalitňovanie podmienok prostredníctvom supervízie umožňuje konkrétne zamerať systém ďalšej prípravy pracovníkov i supervízie. O supervízii organizácie sa začalo viac hovoriť, ale na základe vlastných skúseností je táto téma aktuálne frekvencovanejšia na vysokých školách, odborných konferenciách a v publikáciách, ako v reálnej praxi. Aj samotní supervízori majú o supervízii organizácie rôzne predstavy (od supervízie pre riadiacich pracovníkov cez diskusiu o problémoch organizácie až po supervíziu, do ktorej bývajú zapojení všetci pracovníci organizácie). Navyše táto forma vyžaduje od supervízorov určitú orientáciu v riadiacich procesoch, najmä ak supervízor nie je iba v role facilitátora. Potešilo ma, že sa našla skupina kolegov, ktorí sa rozhodli sprehl'adniť aktuálnu chaotickú situáciu v oblasti supervízie organizácie nielen aplikáciou skúseností zo zahraničia, ale aj vedeckým výskumom v podmienkach Slovenska. Teším sa na výstupy výskumov, spracované v ucelenej teoretickej koncepcii“

Ak by sme odpovedali na otázku ako sa autor a autorky zhostili obsahového spracovania publikácie, je možné konštatovať, že veľmi komplexne s vysokou mierou výskumnej reflexie. V úvodnej kapitole analyzujú Spoločenské a filozofické súvislosti supervízie organizácie s dôrazom na Historické prieniky vývoja a zmien spoločnosti, sociálnej práce a supervízie. Tie ich nasmerovali na úvahy zamerané od Vývoja teórie organizácie k supervízii organizácie, konkretizujúc Teórie organizácie a kultúru organizácie. Druhá kapitola ponúka Supervíziu organizácie v kontextoch, parciálne členenú na prístupy a modely supervízie organizácie. A hneď nato ponúkajú príklady využiteľnosti prístupov a modelov supervízie organizácie. Tretia, záverečná kapitola, je výskumnou témou Modelov supervízie organizácie vo výskumných reflexiách. Samotný autor a autorky celkové výsledky výskumných zistení vyjadrujú zhrnutím: „V závere diskusie je nutné konštatovať, že komparácia jednotlivých kreovaných modelov autorom a autorkami monografie je pro-

blematická, resp. veľmi náročná. Preto je potrebné brať porovnania s inými existujúcimi modelmi s istým nadhľadom, resp. je porovnanie limitujúce a to najmä z dôvodu zamerania každého z nich. Pri komparácii je podstatné prihliadať na čo sa supervízia organizácie zameriava a aký má proces, obsah a vzťahy. Na základe analýzy existujúcich modelov možno konštatovať, že nie sú totožné, každý má svoje špecifiká, je zrejmé, že nami vytvorené modely jednoznačne vychádzajú zo socio-politického a socio-kultúrneho kontextu a reflektujú slovenskú supervíznu prax. Existujúce modely prezentované v súčasnej literatúre sú viac orientované na rozvoj jednotlivca a skupiny ako organizácie *ako celku*. *Nami kreované modely vychádzajú z perspektívy celostného a komplexného chápania organizácie a nie opačne*“.

Monografia zodpovedá samotnej misii supervízie v sociálnej práci, ktorá si kladie za úlohu nepretržite zvyšovať odborné kompetencie sociálnych pracovníkov, pracovníčok a postupne profesionalizovať supervíziu ako účinnú pomoc vo všetkých oblastiach sociálnych intervencií. Využívaním jednotlivých krokov, postupov a metód daného modelu sa supervízor učí, fixuje a automatizuje isté procesy, a tak sa upevňuje jeho supervízorské sebavedomie.

Na základe zvládnutia konkrétnych techník a stratégií, ktoré mu model prináša, začína dobre zvládať svoje neistoty a pochybnosti, čo v konečnom dôsledku vedie paradoxne k odpútaniu sa od rigidného dodržiavania jednotlivých krokov modelu a k voľbe vlastného štýlu, k výberu adekvátnych postupov, metód a techník.

Modely v supervízii pomáhajú prekonať pocity neistoty najmä u začínajúcich supervízorov, alebo naopak, u ľudí, ktorí dlhodobo vedú supervízie, našli si nejaký vlastný spôsob fungovania v supervízii a potrebujú tento eklekticizmus revidovať a zefektívniť. K záverečnému konštatovaniu možno dodať, že systematickosť spracovania vysoko zodpovedá Scherpnerovskej optike a logike sprevádzania a vedenia supervízie. Podľa neho je cieľom supervízie najmä hľadanie riešení, reštrukturalizácia, spracovanie konfliktných situácií na pracovisku, najmä v oblasti komunikácie a kooperácie medzi spolupracovníkmi. Tým dané dielo nabere kvalitu a nemalo by chýbať v žiadnej výbave aktívneho supervízora a supervízorky, ale aj edukátora, edukátorky či supervidovaného, supervizovanej.

prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., MBA
Inštitút edukológie a sociálnej práce
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešove